

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У С.А.П. ВОЈВОДИНИ

Година XIX

Март 1970.

Број 3.

САДРЖАЈ

Др Ј. Дорошки:

Осврт на национално-политички и државно-правни карактер и значај рада и одлука Српског народног одбора у Новом Саду и Велике народне скупштине Срба, Буњеваца и осталих Словена 1918. год.;

Ж. Миловић:

Правни значај приговора неутврђеног очинства у спору ради повишења раније досуђеног издржавања;

Б. Ранчић:

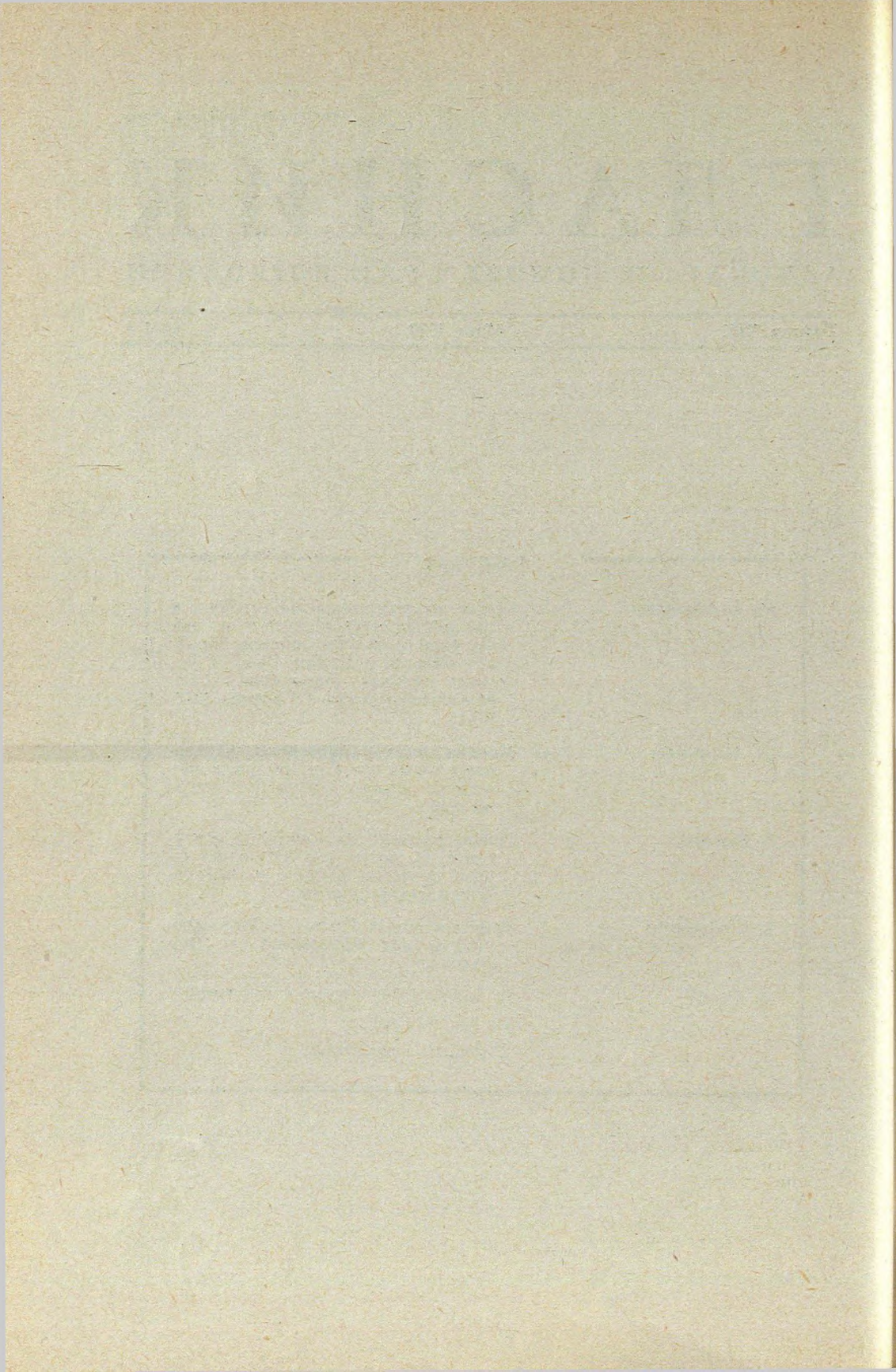
Право радника на социјално осигурање за време одсуствовања са рада дуже од 30 дана и осигуранички статус уопште;

Б. Стојковић:

Реорганизација Радних одбора адвоката и адв. приправника у Војводини;

М. Ботић:

Из мемогијам: Андрија Шарчевић;
Из судске праксе;
Службена саопштења.

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У С.А.П. ВОЈВОДИНИ

Година XIX

Март 1970.

Број 3.

О С В Р Т:

НА „НАЦИОНАЛНО-ПОЛИТИЧКИ И ДРЖАВНО-ПРАВНИ КА-
КРАКТЕР И ЗНАЧАЈ РАДА И ОДЛУКА СРПСКОГ НАРОДНОГ
ОДБОРА У НОВОМ САДУ И ВЕЛИКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
СРБА, БУЊЕВАЦА И ОСТАЛИХ СЛОВЕНА 1918. ГОД.”*

Милорад Ботић, адвокат, објавио је у „Гласнику” Адво-
катске коморе у Новом Саду, у бројевима 10, 11. и 12/68 своја
разматрања под горњим насловом, а поводом педесетогодиш-
њице тих аката, у склопу прикључења Војводине Краљевини
Србији и постанка нове државе, Краљевине Срба, Хрвата и Сло-
венаца. Аутор нас враћа у велико доба I светског рата, те на
збивања и акције тадашњих политичких организација и њених
руководилаца у Војводини, око прикључења наше Покрајине
Србији, односно новонасталој држави.

У овом осврту, прелазимо преко излагања аутора, о дру-
штвено-економским, културним приликама, идејно-политичким
гибањима Словена и осталих неславенских народа, како у пред-
вечерје, тако и у току I светског рата. Задржаћемо се само на
питању карактера и значаја одлука СНО (Српског народног
одбора) у Новом Саду и ВНС (Велике Народне скупштине) од
25. новембра 1918. године што је и циљ разматрања и самог
аутора Ботића.

Под крај октобра и у току месеца новембра, сви наши на-
роди, без обзира на државне границе, које су их раздвајале,
имали су исте тежње и стремљења, да се уједине у заједничку
државу. У ту сврху су, на територијама Хабзбуршке монархије,
у свим крајевима у којима су живели, стварали и организовали,

Напомена уредништва: Објављујемо овај „Осврт” Др Дорошког на
рад Милорада Ботића о Војводини у 1918. год. — у пуном тексту —, не
улазећи у оцене ставова и мишљења датих било од стране Ботића, било
Др Дорошког о догађајима и људима тога времена, а посебно пак, без
улажења у полемичне оцене Др Дорошког, ставове и мишљења аутора
Ботића. Сматрамо да су оба написана интересантна и вредна пажње наших
читалаца.

за то време, револуционарне органе и организације које ће њихова стремљења оформити и реализовати. У том погледу СНО (Српски народни одбор) и ВНС (Велика народна скупштина) Војвођанских Срба и Словена, биле су само једне, од низа таквих институција, које су настајале, како рекосмо, у свим деловима двојне монархије.

Ова чињеница, упућује на закључак, да су, том бурном времену, сви наши народи били јединствени, у жељи и захтеву, да на рушевинама Хабзбуршке монархије, образују заједничку државу. Сва су ова тела приступила организованим акцијама, из којих је резултирала и настала заједничка држава. Сасвим је оправдано, писац претежно третирао поступак организацију рада и закључке, инструмента народне политике на територији Војводине (СНО и ВНС), али се дотакао активности органа и појединаца и у осталим крајевима. У разматрањима аутора Ботића, централно место заузима Јаша Томић председник СНО и вођа радикалне странке у Војводини. Њега сматра за идеолога и креатора политике Српског народног одбора и ВНС, која је на његов предлог изгласала прикључење Војводине Србији, да преко ове уђе у састав заједничке државе. Зато његовој активности и деловању, посвећује знатан део простора, да би што рељефније приказао значај улоге коју је у тим догађајима имао Јаша Томић. Он, Ботић оцењује „кроз историјску ретроспективу” како сам каже, да су рад СНО и одлуке ВНС биле правилне и слободне од сваког шовинизма. Глорификује Јашу Томића као историјску личност и носиоца великих догађаја и налази да се у својим акцијама, руководио само истинским интересима народа Војводине, далеко од сваког шовинизма и велико-српства. Поставља се међутим питање, који су све фактори одлучивали и на крају спровели уједињење, на целом подручју, каква им је била концепција, те какав је био њихов профил. Тек у целом овом контексту, око уједињења, и стварања заједничке државе, могу се оценити и одлуке ВНС и њиховог главног актера Јаше Томића. Јер: „овде се не ради о томе да ли је требало доћи до стварања нове државе, односно до уједињавања. Не, до уједињавања Јужних словена је требало и морало доћи, то је била идеја најнапреднијих људи, у земљама које су се називале јужнословенским, али радило се о томе, на којим ће принципима бити засновано то уједињење, радило се о томе да се једно национално угњетавање не замени другим, да се социјално изабљивање радних људи, под Аустроугарском, не замени још горим, социјалним изабљивањем од младе незајажљиве буржоазије у новоствореној држави” истакао је у свом реферату друг Тито на V Конгресу КПЈ. Због тога се преко визе рада и активности Јаше Томића, не може се прећи, а да се поново не рашчлане бурни догађаји, онога времена, те активности револуционарних органа и истакнутих појединаца, какав је неоспорно био и Јаша Томић. Зато је неопходан, макар сумарни историјски увид, у ратне догађаје, из којих је резултирала нова државна творевина.

Са осталим народима, који су учествовали и крварили у Првом светском рату, наши народи су, по тежини жртава, а сразмерно својем броју, били међу првима. Да несрећа буде већа, ратовали, су као што знамо, у оба табора, Краљевина Србија и Црна Гора, на страни Антанте, а народи под Хабзбуршком монархијом, као њени поданици, силом су се нашли на страни централних сила. Под притиском удружених војски Централних сила, армија двојне монархије, Вилхелмове Немачке и Кобуршке Бугарске, дошло је до слома српског отпора. Тако се на народ срушила велика несрећа, изгубио је своју националну и државну независност, иза чега је следило познато повлачење, преко Албаније, српске војске и врховних органа државе. Званична Србија била је у изгнанству а народ, је патио под непријатељском окупацијом. Црна Гора је била војнички окупирана. Тако су се они нашли, у измимно, тешкој ситуацији. Један део је изгубио, своју националну независност, а други, поданици Хабзбуршке монархије, крварили су у рату на њеној страни, тукли се дакле за њене поробљивачке и империјалистичке интересе.

Због ратног стања, у Монархији, је проглашено ванредно стање. Земаљски сабор и Царевинско веће се не састају. Једино Сабор краљевина Хрватске, Словеније и Далмације, није престао са радом, али је бан др Шкерлец имао у цепу краљески рескрипт, о његовом распуштању.

У насталим условима, Србија без државе и територије, а земаљски сабори под изнимним стањем, да се у њима није могла водити било каква политика. Међутим, рат се наставио, текао је преко реорганизоване српске војске, у изгнанству, на Крфу, и преко добровољачких одреда, формираних, претежно, код наших заробљеника који су се на Руском фронту масовно предавали, као и одреда који су долазили из прекоокеанских земаља и САД.

Настављена је активност и на дипломатском пољу, преко српске владе на Крфу и Југословенског одбора, који се формирао крајем 1914 године. Настала су сада два центра наше политике, влада краљевине Србије на Крфу и Југословенски одбор, који је имао своје седиште претежно у Лондону. Он је био политички представник наших народа који су живели у оквиру Хабзбуршке монархије. Његови чланови били су познате и угледне личности, народни посланици земаљских сабора (Хрватског, Далматинског, Истарског), и сл., те културни и јавни радници који су се у почетку рата нашли у избеглиштву. Они сада ступају на сцену, са радом, искључиво на дипломатском пољу, ради рушења двојне монархије и придобијања земаља Антанте, и наших бројних избеглица у САД, за ствар уједињења наших народа.

О циљевима рата, српска влада дала је у Народној скупштини у Нишу 7. децембра 1914. године, изјаву у којој се поред осталог каже, да она сматра као свој најглавнији и једини задатак, да обезбеди успешан завршетак рата, који је у тренуцима када је започео, постао уједно борбом „за ослобођење све наше

неослобођене браће Срба, Хрвата и Словенаца." Исти је циљ поставио себи и Југословенски одбор, рад једног и другог органа, требало је само синхронизовати и усагласити, да би се дошло до циља.

Задаци који су стајали пред овим органима били су огромни и тешки, изгледали су скоро нерешиви. Не само јавно мњење сила Антанте, него и службени кругови Русије, Енглеске, Француске и Италије били су неупућени и потпуно необавештени, о комплексу националних проблема у двојној монархији и свега што се тицало Јужних словена. Свим силама Антанте, осим Царске Русије, Србија је, до рата, била скоро непозната. Тек након великих победа које је српска војска постигла, а које су везане за Рудник Цер, у којима је потучена војска двојне монархије. То су биле и прве значајне победе, у Првом светском рату, на страни Антанте јавно мњење и владе ових земаља, нешто су више сазнале о њиховој савезници Србији, баш по тим биткама, које су нанеле тешке поразе КС војсци.

То је сад био један значајан моралан и политички капитал, у рукама наших органа тј., владе Србије и Југословенског одбора, али и поред тих наших победа, још увек није било постављено, на дневни ред, питање ослобођења наших народа, под двојном монархијом као један од наших ратних циљева.

Борби за уједињење, испречила се још једна запрека. Краљевина Италија, иако савезних Централних сила, није ушла у рат на њиховој страни, већ је прогласила своју неутралност. Настала је трка једне и друге зарађене стране, да Италију привуку, у свој табор. Тајним Лондонским уговором од 26. априла 1915. године, Италија је ушла у рат на страни Антанте, пошто су јој ове силе признале право на Далмацију, Истру, са острвима и приморјем. Тако се Италија спречила против наших ратних циљева и непријатељски је гледала на делатност чланова Југословенског одбора, који су развили велику активност, за измену тог уговора, да би тај део нашег народа ушао у састав нове државе.

Поставља се питање, како су се односили и понашали, главни фактори, који су водили нашу ратну и дипломатску политику, и у чијим је рукама била судбина наших народа, у њиховој борби за ослобођење и стварање заједничке државе тј. Српска влада на Крфу и Југословенски одбор. Посао је био огроман, врло сложен и не мало компликован, па је само њихов удружен и споразуман рад и разумевање од стране сила Антанте, у случају победе, било изгледа, да се оствари ратни циљ, да се наши народи уједине и створе заједничку државу. Ко су и какви су били носиоци тадашње наше политике. На страни српске владе то је њен председник Никола Пашић, који је уједно био министар спољних послова. Он је био главна личност, са којим се чланови Југословенског одбора, тражили и изналазили платформу, око уједињења и стварања заједничке државе. Тада је већ стар и познат државник. На политичком попришту Србије налазио се скоро 50 година. Углавном је увек био на

површини, међу првим и најутицајнијим политичарима земље. Завереничка природа, повучен у себе, са пословном ћутљивошћу, неповерљив према свакоме, своју мисао никад није до краја изразио. Тешко је бити начисто са њим, шта је заправо хтео и шта се иза његових речи крило, за своје савременике, због тих особина, важио је као енигма. Све му је то добро послужило, да своје акције, најчешће, није подешавао својим изјавама и да се увек могао позивати на то, да није добро схваћен. Он је, годинама, водио тешку и сурову борбу, против деспотске владавине Краља Милана, за демократизацију земље. У тој неравној борби почео је малаксавати. Постојао је мекши „реалнији” и еластичнији, да би на крају све свео, на основни циљ, како доћи на власт. Лако је напуштао начела и програме, правио компромисе на рачун своје савести, начела странке, само да би постигао наведени циљ. У изналажењу тих метода, да дође на власт и да што дуже остане, међу србијанским политичарима, заиста, није имао премца. Његове концепције око уједињења и стварање заједничке државе биле су поједностављене. Сводиле се на то, да се мала Србија прошири „са неослобођеним крајевима”, у којима живе делови српског народа. Како је на ослобођење гледао и како га спроводио, то се видело у Првом и Другом Балканском рату, када је био на челу Српске владе. Са савезницима се претходно споразумео о подели територије. Када је, после победе, над Турцима, дошло до неспоразума око граница нових територија између Србије и Бугарске, он је у Другом Балканском рату вршио нову прераспodelу у корист Србије. Ратом задобијени крајеви, за њега, су били, више освојени, него ослобођени, поступао је са њима као са ратним пленом, по коме се могао са савезницима по потреби нагађати. Једнакост и ослобођење гледао и како га спроводио, то се видело у Првом и Другио и на освојене крајеве „на Јужну Србију”, што је био назив за Македонију, друге нације осим Срба није могло бити.

Са таквим концепцијама, Пашић је ушао и у Први светски рат. Без обзира на прокламацију Српске Скупштине, у Нишу, његов максимални захтев, сводио се на успостављање Србије и Црне Горе и њихово уједињење у једну државу, те на њено проширење на Босну и Херцеговину, са излазом на море. Од мале, предкумановске Србије, ова се шири на „Јужну Србију”, а сада на Босну и Херцеговину и излаз на море. То је била она „велика Србија” која је била његов животни сан. Што се рат више ближио крају, његови апетити су расли још и на „Срем”. Савременици кажу да за српски народ у Војводини, није баш знао у којим крајевима живи и колики му је број. С овим концепцијама, како на плану одржавања на власти, тако и ширења Србије, он је имао сагласност Руске Царске владе. Сматран је њиховим човеком и кад је он на власти, у Србији, били су задовољни. У спољној политици, наслон на Царску Русију, било му је главно начело, кога се лојално држао. Велика Царска Русија била је његов главни заштитник и његова нада, за остварење својих политичких потхвата. Било је вредно, задржати се,

нешто више на оцртавању карактеристика Николе Пашића, јер је он представљао званичну Србију. За њим је стајао како регент Александар са својом камарилом тако и Србијанска буржоазија. У пословима уједињења, они су имали исте ставове, које је пошто пото, хтео остварити.

Са политичарем таквог менталитета, нашао се, очи у очи, Југословенски одбор, јер су требали да заједно изграђују план на стварању нове државе. Ко су и какви су били људи из Југословенског одбора? његов председник Анте Трумбић и угледнији чланови: Фран Супило, Хинко Хинковић, Франко Поточњак и Иван Мештровић. Већина њих су били посланици земаљских сабора, познати политичари свог ужег подручја и борци противнационалног утњетавања свога народа, под двојном монархијом. У акције за рушење Хабзбуршке монархије, на дипломатском пољу и за уједињење наших народа, ушли су са супротним погледима од Пашићевих. Иако су обе стране, изданци грађанске класе и представници њених интереса, ипак су то била два света, па је међу њима било тешко наћи заједнички језик на питањима уједињења. Отворено и без задњих намера, одбор је био јединствен да се воља наших народа, под двојном монархијом, у целости реализује и да се створи заједничка држава. У том погледу, као и у читавој њиховој делатности, они су били истински репрезентативци свога народа. У разговорима са Пашићем, чланови Одбора, Фран Супило, Хинко Хинковић и председник Трумбић, изнели су своје ставове, да то треба да буде држава слободних и равноправних народа. Како до сада није било заједничког живота, у једној држави, да се односи у њој, морају тако уредити, да не буде мајоризације једног народа над другим. Да се народне особености и државне традиције, морају, уређењем државе, потпуно обезбедити. Хрватска треба да има свој сабор, а остале земље, Далмација и Словенија, аутономије. Залагали су се, дакле, за сложену државу, на принципу федерације. То су изнели, као свој предлог, другој страни тј. Николи Пашићу. Један од централних личности наше емиграције и члан Одбора, Фран Супило, био је непоколебљив и непомирљив, да се унапред пре свршетка рата, мора направити споразум, о томе, како ће се будућа држава уредити. Никако прво ослобођење и уједињење и онда преговори, о уређењу државе. Прво споразум о уређењу и стом Magna Cartom, извршити уједињење. На томе питању Супило се разишао са Одбором и из њега иступио јула 1916. године. Предлог Одбора Пашић није хтео никако да прихвати, све је то за њега било страно. Уједињење више народа, више вероисповести, њихова равноправност, све му је то било туђе. Његове концепције, проширења Србије и њено прерастање у велику, није се могло никакo уклопити, у ставове које су изнели чланови Одбора. За њега је то био више сигнал, за опасност, која прети оној у онакој власти, која треба да обезбеди трајне интересе Велико српске буржоазије, на челу са Регентом. Зато су се разговори, око платформе уједињења, споро и тешко одвијали. Након исту-

пања Франа Сүпила из Одбора, председник Трумбић, из дотицаја са угледним енглеским личностима, које су имале знатног утицаја на енглеско јавно мњење и њену владу, сазнао је, да је ова већ нестршљива, што се преговори са српском владом тако споро одвијају. Истицали су да је крајње време да српска влада и Југословенски одбор изађу пред светску јавност са изјавом, а нарочито земље Антанте, у којој ће изнети да су заједничке тежње и захтеви наших народа, без обзира на границе које их раздвајају, да се на рушевинама двојне монархије, изврши уједињење и оснује заједничка држава. Под тим пријатељским притиском а и упорности Николе Пашића, председника Одбора Трумић је уз подршку већине чланова, нашао нову платформу. Треба се споразумети, о једној заједничкој изјави, из које ће спољни свет видети, да су сви наши народи *без обзира на границе* у односу на њега једно, а да ћемо се међусобно, унутра, некако споразумети. Прихватио је да је претежња сагласност о заједничкој држави, него само њено унутрашње уређење, он је и даље снажно инсистирао да индивидуалитет морају бити признати и обезбеђени. На тим основама је дошло до Крфске декларације од 20. јула 1917. године. Она је плод компромиса Југословенског одбора и председника српске владе Пашића. Са њом ниједна страна није била задовољна. Југословенски одбор, јер није била јамство пуне равноправности „троименог народа“ у новој држави Пашић, јер га је спутавала, у пуној, реализацији његове концепције уједињења. Зато је декларацију потписао нерадо и под притиском спољних догађаја. У Русији је пао царизам, његова моћна и сигурна заштита. Енглеска влада даје му на знање да је крајње време за споразум о уређењу нове државе. Зато се он нашао прилично збуњен, у извесној мери изолован од савезника нарочито Енглеске владе. Пошто ју је нерадо потписао он је чекао свој моменат да је изигра или да јој да тумачење, у складу са његовим схватањима. У Лондону 1918. године разговарао је са „Стидом“ коме је изнео, да је декларацију потписао, само ради тога да учини утисак на европско јавно мњење.

У доказ, изнетог Пашићевог става и политике, са каквим је намерама пришао преговорима око уједињења, вредно је, макар и најкраће, задржати се на добровољачком питању тога времена. Иницијативу за стварање добровољачких одреда, дали су почетком 1915. године чланови Одбора, који се тада налазио у Риму. Сматрали су да то питање, има велики политички значај, а нарочито и као пропагандни елеменат, да се наши војници двојне монархије, које су силом мобилисали, масовно предају на Руском фронту, тиме су поткопавали монархију и допринесли ствари савезника и њиховој победи. Пошто је Југословенски одбор, фактички већ био признат од стране савезника као политички представник народа двојне монархије он би имао далеко већи углед и ауторитет у своме раду, да је имао за собом и своју војску. Ништа није било природније и логичније, него прихватити иницијативу Одбора и потпуно препустити пи-

тање агитације код наших људи, заробљених у Русији, да се сврстају у добровољачке одреде и својим војним потенцијалом, помогну напоре за повољан исход рата. Председник Трумбић и др Поточњак, одлазили су у Русију у збирни заробљенички логор у Одеси. Али организација добровољаца, под руководством Одбора никако није ишла у рачун законспирисаних планова Николе Пашића. Да тај Одбор има „и своју војску“, да он њу организује и њом командује. Да он тиме, добија и једну материјалну снагу, Пашић оцењује да је то опасно по „јединство“ војске. Она мора бити јединствена, под командом србијанских официра и треба да се бори, за оне циљеве како их он поставља. Наравно иза овога је стајао регент Александар и цела војна клика, око њега. Тако је осујећена, та велика и значајна иницијатива Југословенског одбора, да он као политички представник има своју војску, ти добровољци синови наших народа, из двојне монархије и да се за идеале ослобођења, боре заједно са српском војском до коначне победе. Хегемонистичким и већ тада, припреманим поробљивачким плановима Регента Александра, никако није одговарала та протутежа, око уједињења, јер са таквом снагом којом би се Одбор ојачао, он би, код завршних преговора, око уједињења, могао бити знатно чвршћи и наступати са већим ауторитетом. Све што је представљало, потенцијалну опасност, концепцији стварања нове државе, како ју је Пашић одредио, морало се сузбити. Тако је добровољачка организација, сведена на оквиру које је одредио Регент Александар и његова војна клика а коју је Пашић доследно спроводио. Добровољачки одреди су и у оваквој организацији, дали свој значајан допринос у борби, захваљујући родољубљу и свести тих наших заробљеника, од војника па до часника. Ова дигресија, о добровољачком питању, није била на одмет, да би се што рељефније илустровале концепције Николе Пашића, са којима је ушао у стварање заједничке државе.

Рат се међутим, све више ближио крају, на штету Централних сила. Тешка ситуација, нагнала је Аустријску владу, да напokon у четвртој години рата, закаже седницу парламента. Већ на првој седници, јасно долази до изражаја тенденција за распад двојне монархије. Бројни словенски народи Аустрије, траже своје самоопредељење. На првој седници 31. маја 1917. године, Корошец је изнео познату „мајску декларацију“, да заступници, удружени у Југословенском клубу, захтевају, на основу народног начела и Хрватског државног права, уједињење, свих крајева што их насељавају Словенци, Срби и Хрвати, у једно самостално државно тело, слободно од сваког туђег господства, а под стегом Хабзбуршке династије. Аутор Ботић се подуже за држава на овој декларацији, износи њене негативне стране. Наводи да је, у иностранству, наишла на велики одјек, али да је нанела штету раду и Југословенског одбора и свих фактора који су, ван граница, радили на уједињењу. Мислимо да је исправније оно што каже Јосип Хорват: „моралну потпору за рад на Крфу, стекли су представници емиграције мајском деклара-

цијом Југословенских заступника у Бечком парламенту те је она дала пуну легитимацију емиграције, у табору Антанте". Код ње је значајан захтев за уједињење свих Словенаца, Хрвата и Срба а „под жезлом монархије" је само „смоквин лист" како каже Хорват. Он је за случај потребе, јер се ради о посланицима аустријског парламента, од њих се није могло тражити да иду у отворену издају, још постоји и држава и њена организација. Али то је био захтев унутар саме Аустрије и њеног парламента, за ослобођење и уједињење.

Она је била први легални позив, за растурање монархије, по томе је она позната и чувена.

Свршетак рата и пропаст Централних сила, било је питање дана. Настали су преломни догађаји, када долази до оснивања Народног већа Словенаца, Хрвата и Срба од 5. октобра 1918. године. На његовом заседању од 18. и 19. октобра 1918. године, донета је његова изјава, да оно постаје политичко представништво свих Словенаца, Хрвата и Срба који живе у Хрватској са Ријеком, Словенији, Далмацији, Б и Х, Истри, Трсту, Крањској, Корушкој, Штајерској, Бачкој, Банату, Барањи и Међурињу. 29. октобра, састаје се и Хрватски сабор и доноси познату одлуку, о прекиду свих државноправних одношаја краљевина Хрватске, Славоније и Далмације с једне стране, те Краљевине Угарске, и Царевине Аустријске с друге стране, и позивом на модерно начело народности, и на темељу народног јединства Словенаца, Хрвата и Срба, приступа у заједничку народну, суверену државу Словенаца, Хрвата и Срба на целом етнографском подручју тога народа, без обзира ма на које територијалне и државне границе у којима народ Словенаца, Срба и Хрвата данас живи". Надаље се, у одлуци, изјављује да Сабор признаје Народно веће Словенаца, Хрвата и Срба, као врховну власт, као и његове одлуке од 19. октобра 1918. године. Настала је дакле нова суверена држава, на целом етнографском подручју наших народа и ова је, од стране савезника добила међународно признање, а Југословенски одбор је овластила, да буде њен дипломатски представник, код владе савезника.

Сада је средиште нашег политичког живота и збивања, пренето у земљу. Оно се скоцентрисало око Краљевине Србије у Београду и Народног већа у Загребу. У Загребу су се нашли, представници свих странака и струјања, из земље двојне монархије, настањени нашим народима, осим представника Војводине. СН Одбор у Новом Саду, одбио је да пошље своје представнике иако су они били позвани. Покушај „војвођанских демократа" да то учине, били су потиснути, снажном иницијативом и утицајем Јаше Томића и СНО у Новом Саду, наводи аутор Ботић. Надасве, он износи ситуацију, у којој је изграђивана коопценција СНО у Новом Саду, да поведе „посебну акцију", за остварење националних циљева народа Војводине. Његови се разлози, углавном, своде да је спомињање Војводине, од стране Народног већа, само декларативно, да оно није проширило свој утицај на Војводину, а и да њени политички пред-

ставници, нису везивали решење проблема Војводине, за Народно веће, то је тек проглашена држава и није признато од стране савезника. Да је Крфска декларација превазиђена и напуштена од њених твораца, затим да се воде дуге дискусије, у Народном већу, око увођења заједничке државе итд. То би било, по аутору, да их назовемо „унутрашњи разлози” спољни су посебан положај Војводине, опасност око Карољичеве револуције, претензије Румуна на Банат итд. Они се дакле свode на евентуалне опасности да се народи Војводине или бар један њихов део, не нађе ван граница нове државе. То су углавном образложења за самосталну акцију СНО и велике Народне скупштине. Кад се све ово рашчлани може се казати следеће: све неприлике и опасности које су у вакуму — до образовања заједничке државе — постојале за Војводину, биле су једнаке или сличне — а за Далмацију још теже — и у свим осталим крајевима на подручју монархије. На том, спољњем плану, акт прикључења Војводине Србији, није донео такорећи ништа ново, односно није утицао да се потенцијалне опасности смање. Акт, извршен је, 26. новембра 1918. године, а само четири дана касније тј. 1. децембра 1918. године, организована је заједничка држава и проглашено, уједињење. Спољним условима, дакле, акт прикључења се не да уверљиво правдати. Како пак стоји ствар са правдањем акта „унутрашњом ситуацијом”.

Веће је, прогласило државу свих Словенаца Хрвата и Срба, у њиховим етнографским границама и њихово оцепљење из двојне монархије. Веће, истина, није проширило свој политички утицај на Војводину, но то је био случај и са другим покрајинама ван подручја троједне краљевине. Али је све наше народе, за њега, везивала чињеница и свест у постојању његове независне државе, која је, својим оснивањем значила и оцепљење и издвајање из двојне монархије. Према томе, то не би били оправдани разлози за посебну акцију. СНО у Новом Саду. Крфска декларација, фактички није била напуштена иако народно веће није формално прихватило. У одлучујућим догађајима, у Народном већу, она је била стално присутна. Представник Народног већа, у адреси Рентгенту исписује њен садржај, а као представник суверене државе, пошто преносе свој суверенитет на заједничку државу, проглашују уједињење државе Словенаца, Хрвата и Срба, са Србијом, и Црном Гором, у јединствену државу. Задржавајући, с том формулацијом, право конституанти, да одреди будући облик државе. Адреса дакле мимоилази облик државе, који је обезбеђен декларацијом. Регент, у одговору на адресу, проглашава уједињење Србије, са земљама независне државе Словенаца, Хрвата и Срба у јединствено краљевство Срба, Хрвата и Словенаца. За овакво проглашење Рентген се упире на Крфску декларацију, која обезбеђује монархијски облик владе. Тачан је навод аутора, да су се у Народном већу, заиста водиле тешке дискусије а то је и природно. Ту су политички представници свих наших земаља из бивше монархије — осим Војводине, дискусије се свode на суштинско

питање, како организовати, да се у новој држави обезбеди равноправност. Веће је такорећи у процепу по тим питањима, било је ту, и прогресивних странака и појединаца, који су још из времена рата контактирали са члановима Одбора, саглашавали се са њиховим ставовима, и зато сада условљавали уједињење са таквим уређењем нове државе, да равноправност буде обезбеђена. Ово тим пре што им је на самом старту, било јасно, да су они слабија страна. То је новонастала држава на територији монархије. Једва је признато, од стране силе Антанте, јер око тога је било доста натезања. Југословенски одбор, нотифицирао је код сила Антанте, настанак, нове државе и тражио њено признање. Одговор је био да су са тим сагласни, под условом, да то затражи влада Краљевине Србије. Пашић је затезао с тим, на крају је држава призната. Без неке традиције као независне државе и без потребних атрибута итд. На другој страни је краљевина Србија изашла из рата са ореолом победника, на страни великих савезника, са организованом силом, војска, Ренгент, дипломатија, на челу владе Никола Пашић. Знајући његову упорност са којом ће ићи, не бирајући средства, треба да своје циљеве око уједињења реализује. Било би сасвим природо, да се у овом историјском збивању чула реч и мишљење представника Војводине. „Искусан и расни политичар” како аутор назива Јашу Томића, да је учествовао и овде па да тражи „јасан став и чисте односе” — како писац наводи размишљање Јаше Томића о уређењу државе. Према њима, свака нација треба да има своју националну државу под својим именом, а све заједно могу формирати заједничку државу, ако то желе. Да је с таквим предлогом Јаша Томић лично, или преко својих представника изашао пред Народно веће можда, би успео да се бар нешто од тих принципа формулише у адреси уједињења. Извесно је, да с таквим предлогом, у Већу, не би остао усамљен. Међутим, остала је то само гола изјава, а сасвим друга акција.

(Наставиће се)

др. Јован Дорошки

ПРАВНИ ЗНАЧАЈ ПРИГОВОРА НЕУТВРЂЕНОГ ОЧИНСТВА У СПОРУ РАДИ ПОВИШЕЊА РАНИЈЕ ДОСУБЕНОГ ИЗДРЖАВАЊА

Повод за овај напис је један случај из праксе.

У спору ради повишења издржавања тужени је истицао приговор да његово очинство није утврђено на начин предвиђен одредбом члана 24 Основног закона о односима родитеља и дјете.

С обзиром да је ранија пресуда о издржавању у истој ствари донијета на основу признања туженог (чл. 320 Закона о парничном поступку), првостпени суд је нашао да приговор неутврђеног очинства у овој парници нема правно-релевантан значај, јер се не ради о утврђивању правног односа (очинства), већ о промјени односно ближем утврђивању обавезе из правног односа који је за ову сврху утврђен као егзистентан ранијом пресудом, па је удовољио захтеву тужбе и пресудио туженог на плаћање повишеног износа издржавања.

Поводом жалбе туженог, другостепени суд је укинуо пресуду суда првог степена, зауевши схватање да се приговор неутврђеног очинства у овој парници није могао мимоићи, јер ранија пресуда којом је тужени обавезан да плаћа издржавања, неможе имати прејудициелно значење за каснији спор ради издржавања, ако очинство није утврђено на начин предвиђен одредбом члана 24 Основног закона о односима родитеља и дјете, дакле признањем пред матичарем или у јавној исправи или у тестаменту или правоснажном судском пресудом.

Као што се види, у овом случају из судске праксе поставило се питање, какав правни значај у парници ради повишења издржавања, има ранија пресуда о издржавању, ако тужени стави приговор неутврђеног очинства.

Питање је теориски врло интересантно и практички значајно и актуелно. Оно има неколико својих врло занимљивих аспеката, које ћемо у наставку написа покушати размотрити.

У правној теорији постоји јединствено становиште да одлука суда о претходном питању, уколико није поднијет инцидентни захтјев за утврђење условљавајућег односа, није подобан за правоснажност, и консеквентно томе, да се пресудом, којом се досуђује чинидаба, не утврђује правоснажно и постојање односа из кога тужилац своје право на чинидабу изводи. То практички значи да ранија правоснажна пресуда којом је досуђена чинидаба из одређеног правног односа, неможе имати прејудициелан значај за текућу парницу којом се тражи досуда даљих чинидаби из истог правног односа, те да се постојање истог у новој парници мора утврђивати.

Према томе, уколико је у ранијој парници за издржавање очинство туженика заиста прејудициелно утврђено (овом приликом нисмо у могућности да расправљамо о томе да ли се у парници по тужби за издржавање, питање очинства може инцидентно рјешавати, што је иначе спорно у теорији и пракси), одлуци другостепеног суда са становишта теорије не би се могао ставити никакав озбиљнији приговор, иако имамо утисак да би се због специфичности спорова за издржаве, могло бранити и супротно становиште (и поред уваженог приговора неутврђеног очинства у текућој парници на пр. остаје и за будуће „на снази” обавеза издржавања у висини утврђеног ранијом пресудом), бар што се тиче ових спорова.

Међутим, пошто у примјеру из праксе који разматрамо, у ранијој парници очинство није прејудициелно утврђено, бу-

дући да је пресуда о издржавању донијета на основу признања, долазимо до једног сасвим новог аспекта случаја.

То је питање, какав значај у парници за повишење издржавања, има ранија одлука о издржавању која је донијета на основу признања (чл. 320 Закона о парничном поступку), ако тужени стави приговор неутврђеног очинства.

Нас управо и интересује овај аспект случаја.

Пошто не располажемо подацима да ли је у наведеном случају из праксе, признајући тужбени захтјев, тужени истовремено признао и да је отац дјетета, што се иначе у животу редовно дешава, у наставку ћемо начелно размотрити ово питање и покушавати дати одговарајућа рјешења.

Према владајућем учењу у правној доктрини, признавање туженог захтјева је парнична радња искључиво процесно-правне природе. То је изјава туженика да је тужбени захтјев основан. Према одредби члана 320 Закона о парничном поступку, ако тужени у току спора призна тужбени захтјев, суд ће без даљег расправљања, донијети пресуду којом усваја тужбени захтјев (пресуда на основу признања), осим у случају ако се ради о захтјеву с којим странке не могу располагати.

Закон о парничном поступку искључио је могућност доношења пресуда на основу признања у споровима који се тичу очинства и брака, међутим, у споровима за законско издржавање та могућност законом није искључена.

У пракси то такођер није спорно. Напротив, врло је велик број спорова за законско издржавање, који се завршавају доношењем пресуда на основу признања. У споровима ове врсте, када се ради о захтјевима за законско издржавање дјетета чије очинство није претходно утврђено, туженик редовно уз признање захтјева, даје и изјаву о признању очинства. Наиме, врло ће се ријетко догодити, да туженик призна тужбени захтјев, одбијајући истовремено да је отац дјетета.

Ваља међутим напоменути да признање очинства у овим споровима нема неки нарочити процесни значај, јер је за доношење пресуде на основу признања, довољно и само признање захтјева за издржавање без изјашњавања о очинству, па чак и у случају кад туженик порекне да је отац дјетета. Стога гледано са чисто процесноправног становишта таква пресуда, тј. пресуда на основу признања гдје је туженик поред тужбеног захтјева, признао и очинство дјетета, не може имати прејудициелно значење за каснији спор ради издржавања.

Но ако се изјава о признању очинства посматра са аспекта материјалног права, напосе са аспекта одредаба чл. 24 Основног закона о односима родитеља и дјете, мора се доћи до другачијег закључка.

Несумњиво је да изјава о признању очинства у парници ради издржавања и поред тога што је дата у парници, није изгубила ништа од свог карактера материјалноправне изјаве воље. Ово у толико прије, што она као парнична радња нема ни-

каког процесног значења — што је процесно ирелевантна за исход поступка.

Према томе у питању је изјава којом се признаје постојање правног односа очинства. Према одредби члана 24 Основног закона о односима родитеља и дјеце, за оца дјетета рођеног ван брака сматра се лице које га призна за своје пред матичарем или у јавној исправи или у тестаменту или лице чије је очинство утврђено правоснажном судском одлуком.

Несумњиво је да записник о главној расправи пред парничним судом садржи све елементе јавне исправе, каква се тражи према одредби става 2 чл. 24 цит. закона. Стога се има узети да је самом изјавом туженика о признању очинства која је унијета у записник о главној расправи, однос очинства постао утврђен и неспоран са истим последицама као да је утврђен правоснажном судском одлуком.

Будуће да се мајка дјетета обично појављује као заступник дјетета у парници, коју је управо и покренула полазећи од тога да је туженик отац дјетета, редовно ће истовремено са признањем бити испуњена и формалност предвиђена ставом 4 чл.

24 цит. закона, тако да перфектност признања услијед могуће ускрате сагласности мајке дјетета, неће доћи у питање. Пријепис записника о главној расправи пред парничним судом у коме је дата изјава о признању, послужит ће као основ за упис очинства у матичним књигама.

Тиме је питање очинства дјетета ријешено на начин како предвиђа члан 24 Основног закона о односима родитеља и дјеце.

Стога се у новој парници по тужби за повишење раније досуђеног издржавања, као у примјеру који смо разматрали, не би више с успјехом могао истицати приговор неутврђеног очинства.

Сматрамо да смо тиме дали одговор на питање које смо у уводном дијелу написа поставили. Сигурно је да то није једино могућ одговор и да постоје аргументи којима би се могао бранити и супротно становиште. Нарочито с обзиром на чињеницу да изјаву о признавању очинства у спору ради издржавања туженик не даје спонтано, по властитој иницијативи и увиђају, већ поводом тужбе, те да постоји могућност да услијед тога она не буде сугласна његовој стварној вољи. Ипак, при свему томе, сматрамо да су аргументи у прилог нашег становишта убједљивији, логичнији и животијнији.

На крају написа дотакли би се само још питања дејства признања очинства у спору ради утврђивања очинства.

Према одредби члана 406 став 2 у вези с одредбом члана 412 Закона о парничном поступку, у споровима ради утврђивања очинства, неможе се донијети пресуда на основу признања, из чега произилази да признање тужбеног захтјева не производи никакво процесноправно дејство.

У вези с тим поставља се питање, може ли се и овдје признање третирати као материјалноправна изјава воље и консе-

квентно томе узети да је питање очинства ријешено самим уношењем изјаве о признању у записник.

На ово питање де леге лата морамо одговорити одречно.

Закон о парничном поступку третира изјаву о признању тужбеног захтјева као парничну радњу искључиво процесноправне природе. То је нарочито изражено код патернитетских спорова, напосе код спорова ради утврђивања очинства. Да Закон о парничном поступку стоји на становишту да признање очинства у спору ради утврђивања очинства, нема материјалноправне изјаве, произилази и из чињенице, што је суд и поред изјављеног признања, дужан наставити поступак и провести доказе који су неопходни да би се могла донијети одлука. При томе, бар теоријски, није искључено да суд одбије захтјев за утврђивање очинства и поред изјављеног признања туженика. Било би неодрживо у једном правном поретку да се уз изјаву о признавању (записник у који је унијета изјава туженика о признању) — која има учинак утврђеног очинства — појави истовремено и пресуда којом се захтјев за утврђивање очинства одбија. Стога се мора, према садашњем стању ствари, прихватити становиште да изјава о признању очинства дата од стране туженика у спору за утврђивање очинства, нема карактер материјалноправне изјаве воље, која би фиксирана у записнику парничног суда, могла послужити као доказ очинства у смислу члана 24 Основног закона о односима родитеља и дјете.

Де леге фередна сматрамо да би у споровима за тврђивање очинства требало омогућити доношење пресуде на основу признања. То би више одговарало и интересима дјете у добро схваћеном смислу, а да не говоримо о томе да садашња забрана нема скоро никакве практичне вриједности због могућности признања очинства изванпарничним путем.

Жељко Миловић

ПРАВО РАДНИКА НА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ ЗА ВРЕМЕ ОДСУСТВОВАЊЕ СА РАДА ДУЖЕ ОД 30. ДАНА И ОСИГУРА- НИЧКИ СТАТУС УОПШТЕ

I — ОПШТЕ НАПОМЕНЕ

Радни људи у радној организацији удружују слободно свој рад на основама друштвених средстава и самоуправљања да трајно организују и проширују производњу, промет и друге привредне и ван привредне делатности, а све у циљу задовољавања својих појединачних општедруштвених потреба и интереса.

У том смислу они самостално утврђују међусобне радне односе, што значи међусобна права и дужности која проистичу

из удруженог рада. Као чланови радне заједнице радне организације, радни људи, уређују радне односе статутом или другим општим актом које доносе непосредно или путем органа управљања које сами бирају. Ово уређивање међусобних радних односа мора се заснивати на социјалистичким начелима уставности и законитости. У вези са тим, а имајући у виду да се управо налазимо у временском периоду када се статут и друга нормативна акта радних организација или доносе или усаглашавају са позитивним правом, а да притом статуте прегледа и на њима ставља примедбе законитости и уставности неки од овлашћених органа надлежне друштвено-политичке заједнице, то овде ваља истаћи неколико значајнијих чињеница.

1) шта је то одсуствовање са рада и каквих одсуствовања има,

2) права и дужности члана радне заједнице радне организације за време одсуствовања са рада,

3) начин утврђивања услова и мерила за одсуствовање са рада,

4) органи који доносе одлуку одобравању одсуства радника,

5) радно-правни статус радника који одсуствује са рада,

6) надлежност органа друштвено-политичке заједнице у погледу статута у погледу одсуствовања са рада радника — ако је таква норма утврђена статутом радне организације.

II — ШТА ЈЕ ТО ОДСУСТВОВАЊЕ СА РАДА И КАКВИХ ОДСУСТВОВАЊА ИМА

Материјално-правни прописи, а посебно норме Основног закона о радним односима познају институт одсуствовања са рада радника. У вези са тим чл. 75. Основног закона о радним односима познаје и нормира плаћено одсуство од 7. дана и плаћено одсуство преко 7. дана, а члан 77. Основног закона о радним односима нормира одсуство радника без накнаде или неплаћеног одсуства, и на крају чл. 76. Основног закона о радним односима познаје породичко одсуство.

Из напред изложеног, произилази да постоје углавном следећа одсуствовања радника са рада:

а) плаћено одсуство,

б) неплаћено одсуство, и

в) породичко одсуство.

Одсуствовање радника са рада значи то да радник одсуствује са рада, било уз накнаду или без накнаде, али на начин и по поступку који је утврђен општим актима радне организације под условом да је пре почетка одсуствовања добио одобрење од надлежног органа радне организације овлашћеног статутом или другим општим актом да одлучује о правима и дужностима радника из радног односа.

Ово произилази из одредбе чл. 75, 76 и 77. Основног закона о радним односима.

Наиме, чл. 75. ОЗОРО-а предвиђено је да радник има право да одсуствује са рада до 7. радних дана у једној календарској години уз накнаду личног дохотка који утврђује радна заједница општим актом. У вези са тим, радна заједница је обавезна да својим општим актом утврди могућности коришћења овог одсуства у случају да радник ступи у брак, за случај порођаја члана уже породице, за случај полагања стручног испита, за случај смрти члана уже породице радника.

Осим напред побројаних случајева, радна организација може али не мора да предвиди својим општим актом и друге случајеве када ће радник имати право да користи одсуство са рада уз накнаду личних доходака. Овај други случај је само могућност да радна организација има право да га својим општим актом утврди, али за случај да то не буде утврђено, поставља се питање да ли је уопште правно основано одобравање одсуствовања радника са рада уз накнаду личног дохотка.

У вези са овим ваља истаћи још и чињеницу да радна организација није обавезна да у сваком поједином случају одобри раднику коришћење 7. радних дана одсуства са рада уз накнаду личног дохотка. Препоручљиво је да се статутом регулише да надлежни орган сам одлучује о томе колико ће радних дана дати у ком случају дати раднику да одсуствује са рада уз накнаду личног дохотка, мада нема сметње да се и за сваки појединачни случај таксативно одреди број дана. Међутим, ако би се унапред тачно фиксирао број дана за сваки поједини случај, могло би доћи до изазивања извесне неправноправности у односу на то какви су услови и околности код сваког појединачног случаја, а осим тога ни органу надлежном да одлучује о одобравању или не одобравању овог одсуствовања није дата никаква могућност да цени услове и околности за које и у којима се даје одсуство. Ово тим пре кад се има у виду да по правилу о „плаћеном одсуству” одлучује колегијални орган радне или друге организације.

С друге стране пак, чл. 75. ОЗОРО утврђује се могућност да радна организација може одобрити одсуство са рада уз накнаду личног дохотка радника и дуже од 7. радних дана. Шта то заправо значи, у којим случајевима и под којим условима се може одобрити одсуство радника са рада дуже од 7 дана уз накнаду личног дохотка, такође мора бити предвиђено статутом радне организације.

Чланом 77. ОЗОРО дата је могућност радној заједници радне организације да својим статутом или другим општим актом утврди случајеве и услове под којима радник има право на неплаћено одсуство, тј. одсуство са рада без накнаде личног дохотка. Ово је само могућност, али не и обавеза радне организације.

У овом случају ваља посматрати две могућности, и то:

- 1) одсуство радника са рада без накнаде на његов захтев, и

2) одсуство са рада радника без накнаде уз његов пристанак.

Имајући пак у виду да се под пропис чл. 77. ОЗОРО-а могу подвести две врсте одсуствовања радника са рада без накнаде, то би чак било, не само целисходно, већ и препоручљиво, да ову категорију права радника радна заједница утврди управо статутом, а за случај да то пропусти да утврди својим статутом, а оно бар да је утврди у свом правилнику о радним односима или другом одговарајућем општем акту.

Чини се да је недовољно развијен облик нормирања општих аката тамо где се ово не утврђује, или с друге стране пак да су недовољно развијени самоуправни односи. Јер, у случају да ова категорија не буде нормирана у неком од поштих аката радне организације, а појави се потреба за њеним коришћењем, било са стране радника, било са стране радне организације, тада се може догодити да нам се унутар саме радне заједнице стварају извесни елементи незадовољства радника и да нам се тиме погоршају међуљудски односи. Јер, живот је доста инвентиван, па самим тим и веома често настају потребе за оваквом једном нормативном одредбом, било да се она намеће од самих чланова радне заједнице због њихових неодложних потреба, било да се намеће од стране саме радне организације због услова привређивања. Но, у сваком случају ваља бити веома опрезан при нормирању ове категорије права и обавеза.

Дакле, ако се радна организација определи да својим општим актом нормира ову категорију права и обавезе, онда је то дужна да учини веома прецизно, одређујући при том услове и мерила под којима се одсуство са рада може одобравати, па било да се то ради о захтеву раднику или да се то ради на захтев саме радне организације (немогућност даљег настављања процеса рада због недостатка репро-материјала, рад сезонског карактера, тренутно прекидање производње услед извесних оправки или ремонта, више силе и сл.), а све уз пристанак радника.

Веома често се у пракси користи могућност да када радна организација из било којих разлога мора да престане са радом на извесно краће време шаље људе на тзв. неплаћени годишњи одмор, мада такав термин није ниједним позитивно-правним актом утврђен, или пак ове шаље на плаћени годишњи одмор, па без обзира што се ради о таквим временским и другим условима, када радник са својим члановима породице, независно од тога што има неопходну потребу за извесним бањско-климатским променама, није у могућности да ове користи.

III — ПРАВА И ДУЖНОСТИ РАДНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ЗА ВРЕМЕ ОДСУСТВОВАЊА СА РАДА

У случају да радник одсуствује са рада уз накнаду личног дохотка до 7 дана, тада нема никаквих сметњи, јер он је и даље члан радне заједнице радне организације, он по протеклу плаћеног одсуствовања наставља и даље са радом на истом радном

месту на коме је и раније радио. Чак и за случај да радник одсуствује са рада дуже од 7, али не дуже од 30 радних дана уз накнаду личног дохотка ништа се битно не мења. Радник је социјално осигуран и има право да користи све подобности које су утврђене у законима из области здравственог, инвалидског и пензијског осигурања. Међутим, за случај да радник одсуствује са рада дуже од 30 дана, па без обзира на то да ли се ради о плаћеном или не плаћеном одсуству, односно о одсуству са рада са накнадом личног дохотка или без накнаде ове, тада ствар стоји другачије у погледу његовог статуса.

Радно-правни однос радника за време коришћења одсуства са рада било уз накнаду личног дохотка или без накнаде овог, ако је то одсуство одобрио надлежан орган радне заједнице радне организације утврђен статутом, остаје и даље члан радне заједнице и његова права и дужности по основу рада мирују. Али, то не значи истовремено да је и такав члан радне заједнице социјално осигуран, да таквом члану радне заједнице тече пензијски стаж и сл. Појам да право радника мирује за време његовог одсуствовања са рада има нешто шири значај, од самог права радника да се по истеку његовог одсуствовања са рада врати на рад у радну организацију. Међутим, када је у питању плаћено одсуство — одсуство са рада уз накнаду личног дохотка као и одсуство са рада без накнаде личног дохотка у дужем трајању од 30 радних дана у току године, тада без обзира што права која се стичу по основу рада радника мирују, право радника на социјално осигурање и право на пензијски стаж не теку. Радник и чланови његове породице имају право на здравствену заштиту у таквим случајевима само за време одсуствовања радника са рада до 30 дана, а по протеку овог времена њима то право престаје.

Осим тога, чим радник одсуствује са рада дуже од 30 радних дана, радна организација има обавезу да таквог радника одјави код надлежног завода за социјално осигурање. Радна књижица таквог радника се закључује и на тај начин се онемогућава злоупотреба права, односно неосновано стицање права по основу социјалног осигурања посредством радног односа. Јер, сама чињеница да се радник не налази на раду дуже од 30 радних дана јасно нам указује да нема противичности за коришћење других права, а посебно права по основу социјалног осигурања. Истина, радник може да испуни услов да му теку и права по основи социјалног осигурања, али то се регулише посебним актом између радника и надлежног завода за социјално осигурање.

То заправо значи да радник може да користи институт продужног осигурања, ако су за то испуњени услови из чл. 129 Основног закона о пензијском осигурању. Но за коришћење овог права радник је дужан да плаћа одговарајући допринос чију висину, начин и услове утврђује републичка заједница социјалног осигурања.

Под напред изложеним схватањем не разуме се и породично одсуство. Ово стога што је породично одсуство утвр-

ђено на јединствен начин за све жене у радном односу. Јер радница за случај трудноће и порођаја има право на ово одсуство од најмање 105 дана. Но радна организација може да својим општим актом предвиди и дуже трајање овог одсуства, али у том случају време које прелази 105 дана на име породилског одсуства пада на терет радне организације, односно она је дужна да исплаћује накнаду личног дохотка мајци.

IV — НАЧИН УТВРЂИВАЊА УСЛОВА И МЕРИЛА ЗА ОДСУСТВО

У зависности од развоја радне организације, од услова припређивања, од услова средине, као и од других услова, радна организација самостално утврђује основе и мерила за одређивање одсуствовања са рада дуже од 7 дана уз накнаду личног дохотка као и одсуствовање са рада без накнаде личног дохотка. Ови основи и мерила морају бити тако утврђени да ни у једном тренутку не доводе у питање испуњења услова за коришћење овог права радника или за извршење обавезе радне организације.

У вези са тим, слободно ваља изнети стилизацију чл. 122. статута једне радне организације, која чини се није довољно јасна и која би се могла сматрати карактеристична по томе што се из ње неможе без сумње утврдити када су се стекли услови за коришћење права радника на одсуствовање са рада без накнаде личног дохотка. Ево тог примера:

„Одсуствовање без накнаде личног дохотка може се одобрити у следећим случајевима: ради школовања, полагања стручних испита, одласка у иностранство, учествовање на физкултурним такмичењима, учешће на конгресима, вршењу функција у друштвено-политичким организацијама или удружењима када радна организација нема послова за рад у зимском периоду у свим другим оправданим случајевима.

У случају да је радник користио 7 дана одсуствовања уз накнаду личног дохотка, има право на одсуствовање без накнаде личног дохотка у трајању од 30 дана за случајеве из става 1 овог члана.

За случајеве неке (полагање испита, одлазак у иностранство) из става 1 овог члана може се одобрити одсуствовање без накнаде личног дохотка до 3 месеца, а такве случајеве и дужину одобрава раднички савет.”

Чини се да не само језички, већ ни по својој садржини па и суштини, оваква стилизација не би била одржива.

V — ОРГАНИ КОЈИ ОДЛУЧУЈУ О ОДСУСТВОВАЊУ СА РАДА

Већ је напред истакнуто да само колегијални орган може да доноси одлуку о одсуству радника са рада, па било да се ради о накнади или без накнаде. То произилази и из чл. 128 ОЗОРО. Но, међутим, у извесним хитним случајевима, радна организација може овластити и појединог радника да доноси

решење о одсуству радника са рада, али под условом да је то истовремено утврђено и за које случајеве. Не би било оправдано да појединац доноси одлуку о одсуству преко 7 радних дана, без обзира да ли се ради о одсуству уз накнаду или без ове.

VI — НАДЛЕЖНОСТ ОРГАНА ДРУШТВЕНО ПОЛИТИЧКИЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Иако је друштвено-политичка заједница овлашћена да врши само надзор над законитошћу рада радне организације, бар када је у питању преглед и давање сагласности на статут радне организације њени органи би могли да више обрате пажњу не само на формално правну систематику статута, већ и на уставност и законитост појединих одредаба статута.

Ово тим пре, што из једног гледишта Законодавно-правне комисије Савезне скупштине произилази да радна организација свој статут може чак и да не промени. То нам указује на чињеницу да се не ради о једном кампањском или временски ограниченом послу у вези са нормативним регулisaњем у радним и другим организацијама, већ напротив да је нормативно регулisaње, па самим тим и доношење нових или измена старих статута један трајан процес. То нам надаље указује и на чињеницу, да би надлежан орган друштвено-политичке заједнице могао да указује и на недовољно јасне формулације или на нецелисходна решења у статутима радних организација.

Благоје Ранчић

РЕОРГАНИЗАЦИЈА РАДНИХ ОДБОРА АДВОКАТА И АДВ. ПРИПРАВНИКА У ВОЈВОДИНИ

Добро организовати нешто, то је већ пола успеха у домену који се обрађује. Поводен таквом тврдњом, сматрам да би требало приступити што бољем организовању, или боље рећи реорганизовању, Радник одбора адвоката у САПВ., после чега би оправданост њиховога постојања и основаност њиховога битисања, била још више изражена.

Радни одбори адвоката и адв. приправника у САПВ., фактички постоји и раде, већ више од две деценије. Насупрот предатној адвокатури, за коју се слободно може рећи да је била искључиво приватно занимање, структура наше социјалистичке адвокатуре, суштински мења свој лик. Као један од основних чинилаца нашега правосуђа, социјалистичка адвокатура је постала независна и саомостална друштвена служба, која се уклопила у наш комунални систем. У томе уклапању, Радни одбори имају пресудну, па чак и искључиву улогу. Због тога, па и иначе, Радним одборима треба поклањати велику и све

већу пажњу а то нарочито сада, када нам непосредно предстоји доношење новог Општег закона о адвокатури, доношење Републичког закона о адвокатури, новог Статута наше Адв. коморе и доношење више нових коморских нормативних аката.

Кроз живот и кроз рад Радних одбора, на подручју наше Покрајине, низ протеклих година, створили су код нас, једно богато искуство. Наша Адв. комора брижљиво је пратила правац и ритам развоја, те ефекат рада, свију наших Радних одбора. Истина да Радни одбори нису имали статус правног лица, али они су били — и још увек јесу — органи Адв. коморе, са статутарно предвиђеним обележјем и са функционалним оквирима, израженим у Правилнику о раду Радних одбора.

Наиме, Радни одбори се образују ако је у месту пет или више адвоката. Сваки оформљени Радни одбор има своје руководство. Рад се одвија и одлуке се доносе пленарно. Избори се обављају једном годишње, на год. конференцији, итд., итд.

Што су само велики и већи Радни одбори у САП., у пуном смислу речи, правдали своје досадашње постојање, то је и логично и разумљиво, с обзиром на објективне и на субјективне услове. Велики и већи Радни одбори, могли су да буду а и били су активни, неко више, неко мање — зависно од потреба, од плана рада, од питања која су искрсавала, па зависно и од заузимаљивости руководиоца тела, самих Радних одбора.

За сасвим мале и мање одборе, то се не би могло рећи. Већ и сами субјективни разлози, били су препрека за неку запаженију активност тих малих или мањих Радних одбора. Како је и могуће замислити један озбиљнији, систематски и ефикасан рад, где би у колективу било свега пет до шест, па и нешто више чланова. Редовно је неко одсутан, спречен, незаинтересован, болестан итд., итд. — па је, у том случају, радни резултат поднет. Мали и мањи Радни одбори су заправо само једна функција, једно теоретско решење, који практично, па сада, нису учинили го- свих других многобројних послова, који се испред Радних од-

Стога, већ сада треба преиспитати организациону структуру будућих Радних одбора у Војводини, с обзиром на непосредно предстојеће законске промене у адвокатури. Постоји основано веровање да ће Радни одбори добити статус правних лица, да ће надлежности истих бити проширене, да ће Радни одбори на своме подручју имати све већу улогу, јер ће ови Одбори, на своме терену, бити кључни инструмент за правилно вршење адвокатуре на томе поодручју. Радни одбори ће бити основна снага за даље уклапање адвокатуре у друштвено-политички живот своје средине, те и снага за извршавање свих других многобројних послова, који се испред Радних одбора постављају.

То све могу да обављају само добро организовани већи Радни одбори, Радни одбори са стеченим ауторитетом, а чак и они често пута не могу да савладају или тешко савладавају, мноштво важних проблема, са којима се на терену сусрећу.

Због истакнутих разлога, не ићи, као до сада, у бескорисну ширину већ са будућим Статутским прописима и прописима бу-

дућих коморских нормативних аката, организационо тако обрзовати будуће наше Радне одборе, да они буду територијално фиксирани. Уз помоћ географске карте САПВ., те уз увид у Именик адвоката и адв. приправника, усаглашавањем ових двају помоћних елемената, треба систематизовати број Радних одбора, само у већим општинама Војводине. Територијално тачно предвидети, које околно подручје спада под једно од тих седишта Радних одбора, па ћемо на тај начин имати бројније и снажне Радне одборе, који ће свакако бити и подобни и дорасли и зрели, да обављају све, па и најтеже задатке, који се буду испред њих појављивали.

Евентуалне примедбе „малих“ Радних одбора, да ће њиховим формалним нестанком, нестати и „брига за њих“, не би биле тачне. Како је већ речено, рад Радног одбора се одвија пленарно. Значи, сваки Радни одбор, у пуном свом саставу, решава све веће и важније проблеме, па ће са учешћем чланства бивших „малих“ Радних одбора, а на месечним радним састанцима новог — територијалнога му Радног одбора, свакоме појединцу бити загарантована стална и пуна могућност да у целокупном раду свога новог Радног одбора, учествује.

Најзад, ни број Радних одбора у САВП. неће за увек бити сталан. У случају осетнога пораста чланства, могућно ће бити образовати и нове Радне одборе, у новим седиштима, ако се за оформљење истих буду указивале персоналне, територијалне или, пак, и неке друге оправдане потребе.

Према приликама које сада владају, сматрам да би, засада, седишта Радних одбора, требала бити у Новом Саду, Суботици, Зрењанину, Панчеву, Сомбору, Кикинди, Вршцу, Срем. Митровици, Бечеју, Сенти, Ст. Пазови, Бачкој Тополи и Бачкој Паланци.

Б. СТОЈКОВИЋ

IN MEMORIAM:

АНДРИЈА ШАРЧЕВИЋ

Андрија Шарчевић, адвокат у Суботици, умро је 8. фебруара 1970. године после краће болести у Суботици, у 61-ој години живота.

Посмртни остаци пок. Андрије Шарчевића сахрањени су у Суботици 10. фебруара 1970. на Керском гробљу, уз велико учешће грађанства, па и лепог броја адвоката из Н. Сада и Београда. Са покојником се у име суботичких адвоката и правника опростио Алба Филиповић, председник Радног одбора адвоката

и адвокатских приправника у Суботици, а у име Адвокатске коморе Војводине и Савеза адвокатских комора Југославије, Милорад Ботић, председник Адвокатске коморе Војводине.

Алба Филиповић је изнео живот и рад пок. Андрије Шарчевића као адвоката и грађанина Суботице, а Милорад Ботић је рекао:

„Савез Адвокатских Комора Југославије и Адвокатска комора Војводине ставили су ми у задатак да се у име ових организација и њиховог чланства опростим са колегом и другом Андријом, који је у овим организацијама дуго низ година провео на важним и одговорним дужностима.

За мене ни мало лак задатак, јер сам се радећи са Андријом на истим задацима, дуго низ година, са њиме спријатељио, људски зближио, па нећу да прихватим језиву чињеницу да Андрије, пријатеља и друга, заправо више нема међу нама, а да смо данас овде само над његовим смрћу нарушеним телом — безживотним остацима нашег горостасног панонског Динарца. Тим сазнањем сам поражен и мисаоно паралисан.

Тешко ми се опраштати од Андрије и због тога што је старо правило да се о мртвима говори само добро, а о пок. Андрији се ни за живота није могло другачије говорити него само добро, па не знам у овој прилици, заправо неприлици, шта од тога, доброга да споменем над отвореном гробницом овог изванредног човека.

Најзад, о Андрији је пуно доброга рекао колега Филиповић, а сигурно сте и Ви сви и до сада говорили, а и у будуће ћете говорити само добро о пок. Андрији Шарчевићу. Стога, било шта да кажем и сувише је мало и незнатно.

Делатност и ставови у животу и раду Андрије Шарчевића, као човека, адвоката и грађанина, били су условљени његовим карактером, васпитањем и утицањем средине из које је израстао и у којој се живео и радио. Поникао у питомој буњевачкој — ратарској средини, хуманистички васпитан, интелектуално европски изграђен, национално — политички југословенски и демократски оријентисан, Андрија Шарчевић се увек постављао и залагао за хуманистичка и демократска решења, како у своме професионалном тако и друштвеном раду, а и личном животу. Активан и упоран али ненаметљив и тактичан, разложан и принципијелан, знао је да се до краја бори за своје ставове, добро промишљене и реално процењене. Увек доследан у младости прихваћеном принципу да шири интерес заједнице, друштва или организације, не сме негирати ужи интерес појединаца, али ни интерес појединца превазилазили општи интерес. Делујући у средини у којој се свакодневно укрштају разноврсни интереси па и сукоби, не само појединаца него и етно-језичких група, Андрија Шарчевић је у свакодневној примени принципа „братство-јединство“ тражио такву меру где се не само искључује мајоризација, него и „миноризација“. За њега принцип братство-јединство није фраза нити декларација, него реалност која се у свакодневним односима међу људима, дру-

штвеном животу и у јавном раду потврђује само на подлози равноправности. Тако се имају схватити и његови приватни и јавни наступи о питању јединства Хрвата и Срба нашег подручја — које је за Андрију увек било и питање националног опстанка, а исто тако и по питању братства са Маџарима — што је за Андрију било и питање наше националне части, и то не само од скора, него кроз читав његов живот и рад. Андрија је био толико Хрват колико је потребно да се буде добар Југословен, а толико Буњевац да би био добар Војвођанин и обратно. Андрија је као човек у себи спојио најлепше особине: стас и понос Динарца — наслеђено од предака, са племенитошћу, питомином и ширином панонског човека. Оно најлепше што је дао наш народ овом региону Европе и чиме заувек оправдао овде своје битисање.

Андрија Шарчевић, никада није припадао ни једној политичкој партији ни странци, али је као хуманиста и интелектуалац увек био на линији друштвеног прогреса. Пред Други светски рат антифашиста, за време окупације присталица Народноослободилачког покрета, а после II светског рата Андрија се ангажује на обнови и изградњи земље, код војних и цивилних народноослободилачких власти, да би се убрзо поново вратио адвокатури. Као адвокат и друштвени радник, пуном мером на своме сектору рада, залаже се за изградњу нашег самоуправљачког социјализма.

Најзначајније своје интелектуалне активности и способности Андрија је посветио своме позиву, адвокатури и за адвокатуру. Колега Филиповић је изнео његов лик узорног адвоката, а ја ћу дати неколико цртица о Андријином раду у професионалним организацијама адвокатури, што ће само рељефније осветлити Андријин лик адвоката.

Андрија Шарчевић је као дугогодишњи члан Управног одбора Адвокатске коморе Војводине, а касније и њен подпретник несебично и агилно радио на сповођењу задатака ове организације. Увек пун оптимизма и вере у вредност и будућност адвокатури, Андрија је у тешким ситуацијама и озбиљним дилемама својим оптимизмом и благим бачким хумором, и способношћу да процени будућност одржавао и нас остале у доброј вери о нашем позиву, нашој организацији. Није било ни једног озбиљнијег задатка ни једног обимнијег посла да се на њему није у потпуности ангажовао и Андрија Шарчевић. Формирање и учвршћивање радних одбора адвоката и адвокатских приправника, умногоме је дело и заслуга Андрије Шарчевића. У проучавању односа и питања адвокатури и других равних служби, те односа адвокатури и њеног положаја у правосудном и друштвеном систему Андрија Шарчевић је дао видне доприносе, не само на седницама и конференцијама наше Коморе него и својим иступањем на Првом конгресу адвоката, на Пленумима Савеза адвокатских комора и у нашој професионалној штампи. Наш Кодекс професионалне етике садржи многе формулације предложене од Андрије Шарчевића. Смрт га је

затекла у јеку рада на изради новог Статута Коморе и одговарајућих законских пројеката о даљем унапређењу адвокатуре.

Андрија Шарчевић је дуги низ година био члан Пленума Савеза адвокатских комора Југославије где је развио такође видну делатност. И у овом раду Андрија Шарчевић је увек пред собом имао опште циљеве и заједничке интересе адвокатуре, па је у случају било каквих неспоразума међу коморама увек наступао, са његове увек широке позиције са пуно такта у корист општег и заједничког. Отуда је Андрија Шарчевић био веома погодна личност за одржавање међукоморских односа и веза.

И много другог требало би рећи о нашем Андрији, а надам се да ће још бити и друге прилике да се говори о овом узорном и племенитом човеку одличном адвокату, поштену грађанину.

На крају, за утеху суботичких суграђана истичем Андријину велику љубав за Суботицу, како ону буњевачко-салашарску и керску, тако и ону која се развија и израста у савремен, напредан град; а за утеху његове породице, да је Андрија био изванредан муж и најбољи отац. Надам се, да ће ово наше саучешће бар донекле ублажити њихов бол за прерано изгубљеним животним другом, оцем и суграђанином — баћом Андријом. Најбоља утеха свима нама биће у спомену на Андрију с којим смо се сви поносили, кога смо волели и који је нас волео.

Слава нашем незаборавном другу и пријатељу Андрији Шарчевићу!"

* * *

Андрија Шарчевић се родио у Суботици 6. XII 1909. године, у земљорадничкој породици. Гимназију је учио у Суботици и Београду, а матурирао је у IV Београдској гимназији јуна 1928. године. Право је завршио у Суботици 1932. године, а адвокатски испит положио 15. XII. 1937. године у Новом Саду.

Адвокатско приправничку вежбу обављао је код судова у Суботици и код Др. Мирка Йвковића Ивандекића. Адвокатску канцеларију отвара 15. августа 1938. године у Суботици. Адвокатуром се бави од тога времена па све до смрти, са краћим изузетком од 25. X 1944. године до 1. VIII 1945. године, када је био ангажован на раду месних војних и цивилних Народно-ослободилачких власти. Темељне правне спреме и велике опште културе Андрија се као адвокат успешно бавио и цивилном, привредним правом, а и кривичним стварима.

У Управни одбор Адвокатске коморе Војводине биран је 1954. године те од тога времена је стално члан Управног одбора, а од јануара месеца 1958. године налази се на дужности подпредседника Адвокатске коморе Војводине. Од тога времена је и члан племена Савеза адвокатских комора Југославије. Дуже времена био је члан Уређивачког одбора „Гласника”, од 1961.

године Андрија Шарчевић је члан Савета Међународне уније адвоката (Брисел) на коју дужност стално је биран по предлогу Савеза адвокатских комора Југославије.

Андрија Шарчевић је развијао своју јавну делатност и у Удружењу правника. Удружењу филателиста и разним другим друштвеним организацијама и удружењима у Суботици.

Милорад Ботић

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Мишљење саобраћајног вештака за за суд није обавезно (ВСВ бр. Кж. 840/69).

Пресудом Окружног суда проглашен је кривим и осуђен оптужени због тешког дела угрожавања саобраћаја, па је осуђен на годину дана строгог затвора. Бранилац је уложио жалбу, која је делимично уважена, те је изречена казна од 6 месеци затвора, а ова условљена на 1 годину, а из разлога:

I. ст. пресуда се базира на налазима вештака. Међутим, мишљење саобраћајног вештака у погледу прилагођености брзине кретања возила оптуженог условима пута и саобраћаја није обавезно за суд, већ представља доказно средство које суд цени по слободном уверењу, па га може прихватити или одбити.

Достављање жалбе ради евентуалног одговора оптуженом а не браниоцу није битна повреда поступка. (ВСВ бр. Кж. 637/969).

Жалио се бранилац против I. ст. пресуде и зато што није њему достављена жалба Јавног тужиоца, већ оптуженом. Жалба је одбијена, из разлога:

Одредба члана 339. ЗКП да ће I. ст. суд примерак жалбе доставити противној страни, има се схватити тако да се жалба јавног тужиоца доставља на одговор оптуженом, па не подлеже битна повреда крив. поступка из чл. 334. ст. 2 ЗКП ако суд жалбу јавног тужиоца није доставио браниоцу већ оптуженом лично.

Виност код саобраћајних деликата. (ВСВ бр. Кж. 630/969).

I. ст. суд је прогласио кривим и осудио на 2 године строгог затвора оптуженог због крив. дела угрожавања јавног саобраћаја. Уложена жалба браниоца је уважена, I. ст. пресуда укинута, а из разлога:

При разматрању и одлучивању о облику виности учинилаца крив. дела угрожавања јавног саобраћаја потребно је узети у обзир и оцену целокупног понашања оптуженог у време настале саобраћајне незгоде, па је неправилно да суд своју одлуку о облику виности оптуженог заснива искључиво на чињеници у погледу његове алкохолисаности.

Престанак рада радника на основу једнострано изражене воље не може се сматрати престанком рада на основу кривице. — Ко оваквог престанка не наступа и обавеза отказивања уговора о коришћењу стана. (ВСВ бр. Гзз. 64/969).

Савезни јавни тужилац је ставио предлог за захтев заштите законитости, против две сагласне ниже пресуде. Овај је захтев као неоснован одбијен, а из разлога:

Престанак рада радника на основу своје једнострано изражене воље не може се сматрати престанком рада по кривици, јер је то законом признато право радника, па коришћење тога права се не може прописати раднику у кривицу.

Овакав престанак рада у радној организацији не повлачи за собом по сили закона и обавезу радне организације за отказивање уговора о коришћењу стана датог рад-

нику с обиром на његов радни однос. Радна организација је по чл. 63. ст. 1 Закона о стамбеним односима овлашћена да таквом раднику откаже уговор о коришћењу стана, али може стан и даље оставити раднику на коришћење. Споразум по том питању се може постићи између радника и радне организације.

Тужба којом се тражи брисање укњижене друштвене својине на непокретностима конфискованим на основу одлуке АВНОЈ-а и успоставља ранијег земљишног стања сматра се предлогом за обнову поступка конфискације о коме решава суд у ванпарничном поступку. (ВСВ бр. Гж. 1129/969).

Тужилац је поднео тужбу Окружном суду, који је решењем обуставио поступак, с тим да ће по правноснажности решења, списе упути-ти Општинском суду на надлежно поступање, у ванпарничном поступку.

Тужилац је уложио жалбу, која је као неоснована одбијена, а из разлога:

Тужилац у тужби тражи управо деконфискацију своје некретнине, која је конфискована још 1945. на основу одлуке АВНОЈ-а. Успостављање пребашњег земљишнокњижног стања, треба сматрати као предлог за обнову поступка конфискације о коме одлучује само суд у ванпарничном поступку.

Одговорност пословође за мањак у продавници. (ВСВ бр. Гж. 1243/69).

І. ст. суд је одбио тужбу против пословође ради накнаде мањка у продавници. Предузеће је уложило жалбу која је основана, І. ст. пресуда укинута, а из разлога:

Само постојање мањка у продавници не повлачи за собом и одговорност пословође да утврђени мањак надокнади. За одговорност пословође потребно је утврдити постојање узрочне везе између деловања пословође и насталога мањка. Потребно је, дакле, да се утврди да је мањак настао као последица недопуштене радње пословође и да је у узрочној вези са таквом рад-

њом. Када је кривичном пресудом пословођа проглашен кривим што је до мањка дошло због несавесног пословања а могао је и морао бити свестан да услед таквог пословања може наступити штета односно мањак, парнични суд је оваквим устављењем кривичног суда везан по чл. 11. ст. 3 ЗПП и не може више испитивати да ли постоји кривица и до радне организације и у ком степену што се тако пословало и до мањка дошло.

Када нормативним актом радне организације није предвиђено награђивање трговинских путника за послених код те организације, онда су у односу на њихово награђивање меродавне одредбе међусобног уговора о раду. (ВСВ бр. Гж. 1554/69).

І. ст. суд је уважио тужбу те обавезао тужено предузеће да плати тужиоцу І. реда 9.445.92 н. д. главнице са припадцима, а тужиоцу ІІ. реда 7.752.81 н. д., главнице, са припадцима. Тужено предузеће је уложило жалбу, која је делимично уважена и главница снижена на 2.064.39 н. д. односно на 2.247.77 н. д. док су трошкови пребијени, а из разлога:

Тужиоци су склопили уговор са туженим о раду у својству трговачких путника, којим је предвиђено да ће им тужена платити за учињен рад — продају производа провизију од 3% у нето износу од вредности продате робе у коју се урачунава стартни основ личног дохотка, дневнице, и путни трошкови. Тужена радна организација није имала правилник о расподели личних доходака трговинских путника, то је питање њиховог награђивања регулисано уговором о раду. Тужени је донео решење којим је утврдио стартни основ тужиоцима као основ за обрачун личног дохотка. Тужиоци су, међутим, тражили накнаду у висини повећаног стартног основа и учешћа у расподели вишка дохотка на основу правилника о расподели личних доходака за остале раднике. І. ст. суд је удовољио тражењу тужилаца. Ово је погрешно, јер када нема правилника који регулише расподелу дохотка и за трговинске пут-

нике предузећа, онда се има то питање да регулише по одредбама уговора закљученим између предузећа и трг. путника.

Саопштење о одустанку од уговора после истека накнадног рока не мора се увек дати. (Врх. привр. суд Сл. бр. 1513/69-3).

Купац је после истека уговореног рока за испоруку продавцу који је услед тога запао у стање дужничке доцње, телеграмом од 26. VIII 1968. године дао накнадни рок за испоруку са напоменом да ће по безуспешном протеклу датог рока одустати од уговора и робу набавити на другој страни, а продавца теретити са свим трошковима. —

Првостепени суд је сматрао да је купац по истеку накнадног рока био дужан да продавца на сигуран начин обавести о том да је од уговора одустао и да ће купити робу на другој страни. —

Међутим, другостепени суд није прихватио ово становиште него је у конкретном случају заузео супротнo становиште наводећи следеће образложење:

„Не може се прихватити као правилно правно схватање првог суда да је у конкретном случају тужени (купац) био дужан да у смислу Опште узансе бр. 216 после безуспешног протекла датог накнадног рока — посебно саопшти тужиоцу (продавцу) да одустаје од уговора. Сврха поменуте узансе се састоји у томе да дужник који се налази у доцњи буде на сигуран начин обавештен о одустанку повериоца од уговора. У конкретном случају, се, међутим, мора узети да је тужени својим телеграмом од 26. VIII 1968. тј. кад се тужилац већ налазио у дужничкој доцњи, на сигуран начин обавестио тужиоца да ће по безуспешном протеклу датог накнадног рока не само одустати од уговора, него и да ће робу набавити на другој страни, а тужиоца теретити са свим трошковима. О „претњи за одустанком“ могао би се говорити само онда кад би поверилац такво упозорење дао туженику пре него што је овај пао у дужничку доцњу.“

Накнадни рок за испоруку је одређена правна институција ради заштите интереса самих странака. — Околност да ли је продавац у моменту испоруке имао или не на свом лагеру робу коју је био дужан да испоручи није од значаја. (Врх. привр. суд Сл. бр. 2126/69-3).

Првостепени суд је одбио захтев за плаћање накнаде штете због неиспуњења уговора јер је нашао да купац тј. тужилац није дао туженом као продавцу по истеку уговореног рока привремен накнадни рок за испоруку. —

Ову је пресуду потврдио другостепени суд из следећих разлога:

„Своје секундарно право, које сад хоће да оствари тужбом, тужилац није могао остварити основано пре него што је испоручиоцу дао накнадни рок или пре него што би му испоручилац саопштио да одбија даље извршење уговора. Истицање таквог захтева за накнаду штете пре него што су за то настале правне претпоставке, чини сам захтев неоснованим услед тога што би тим поступањем могао испоручилац бити доведен у тежи положај него што би био да му је тужилац оставио примеран накнадни рок у погледу реализације самог уговора. Дакле, питање остављања примереног накнадног рока није само формалност, како то жалба наводи већ је одређена правна институција која регулише одређено понашање странака у привредном промету а ради заштите интереса у право самих странака, које учествују у том промету. Тужилац, као што је напред истакнуто, није поступио у смислу правних правила која регулишу те конкретне односе, па услед тога није основано могао да постави захтев за накнаду штете као захтев секундарног права. —

Није од значаја за решење овог спора чињеница да ли је или не продавац у моменту испоруке имао на своме лагеру робу коју је био дужан да испоручи по уговору, а нарочито када се ради о роби која је одређена по роду и која се иначе налази у промету.“

Сређивање књиговодствене евиденције доводи до непотребног одуговлачења поступка противно чл. 9 ЗПП (Врх. привр. суд Сл. 2157/69).

У вођеном спору првостепени суд је уважио у целости тужбени захтев а уједно је као недоказан одбио приговор туженог за утврђивање протупотраживања у тужбени захтев јер је нашао да се услед несређене књиговодствене евиденције код туженог није могла утврдити висина тог протупотраживања. —

Поводом жалбе туженог другостепени суд је ову пресуду потврдио дајући следеће образложење:

„Првостепени суд није био у могућности да утврди, да ли тужилац дугује нешто туженом из наведеног пословног односа, јер из налаза вештака, у чију исправност суд нема разлога да сумња, проиилази да тужени није водио паралелна књижења нити синтетичку што је учинио немогућним само вештачење и утврђење пре него што би се извршило претходно сређивање књиговодственог стања код туженог. Несређеност књиговодствене евиденције код туженог проиилази и из чињенице јер се и сам тужени није могао изјаснити о висини свога потраживања према тужиоцу. У смислу чл. 9 Закона о парничном поступку суд је дужан да настоји да поступак спроведе без одуговлачења и са што мање трошкова поступка. Сређивање књиговодствене евиденције туженог у судском поступку код наведеног налаза судског вештака довело би до непотребног одуговлачења и поскупљења поступка тим пре што туженом остаје могућност да након самосталног сређивања своје књиговодствене евиденције утужи своје потраживање уколико га буде било.“

Самим издавањем мешетарског листа уговор није закључен него тек када услове садржане у њему прихвате обе уговорне странке. (Врх. привр. суд Сл. бр. 2257/69).

Првостепени суд је одбио захтев тужиоца за плаћање купопродајне цене робе из разлога што је на основу резултатаведеног доказног поступка утврдио да међу странкама није дошло до закључења уговора о купопродаји посредовањем посредничке агенције. —

Поводом жалбе тужиоца другостепени суд је ожалбену пресуду потврдио из следећих разлога:

„У конкретном случају спорно је међу странкама да ли је издатим мешетарским листом дошло до закључења уговора о купопродаји. —

Мешетарски лист је извештај посредника уговорним странкама о довођењу у везу и о условима уговора, што значи да самим издавањем мешетарског листа уговор није закључен, него тек када услове садржане у њему прихвате обе уговорне стране. —

У овом се случају дакле, ради о посредовању — довођењу у везу странака према њиховим налозима, при чему није дошло до закључења уговора, јер тужени није прихватио услове из мешетарског листа, па је први суд, независно од образложења побијане пресуде, правилно нашао, између осталих разлога, да је тужбени захтев неоснован.“

У захтев за накнаду штете не улазе режијски трошкови завода за социјално осигурање. (Врх. привр. суд Сл. бр. 2299/69-3).

Поводом настале пословне несреће надлежни комунални завод за социјално осигурање је решењем признао породици настрадалог радника право на породичну пензију, па је стога од стране Републичке заједнице социјалног осигурања покренут поступак против организације настрадалог радника ради наднаде штете којим је обухваћен капитализиран износ за будућа давања. Том приликом је тужилац узео у обзир и износ режијских трошкова. —

Првостепени суд је тужбеном захтеву удовољно, док је поводом жалбе туженог другостепени суд по овом питању заузео следеће правно становиште:

„У капитализирану вредност давања не улазе посебно режијски трошкови завода за социјално осигурање, који су, међутим, у овом случају били обухваћени актуарским обрачуном. По одредбама чл. 118. став 1. тачка 5. Основног закона о организацији и финансирању социјалног осигурања, накнада заводима за вршење пословања производња инвалидског и пензионог осигурања подмирује се из фондова инвалидског и пензионог осигурања. —

У поређењу са масом пензија где се корисницима то право признаје под нормалним условима, по природном току ствари, случајеви у којима се сходно одредбама цитираног Закона долази превремена до капитализирања будућих давања,

тако су малобројни и администрација је у вези са њима релативно незнатна у односу на перманентно, редовно администрирање да то не представља посебан издатак који би био од утицаја на фондове.”

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА АК У САПВ

На седници Управног одбора АК у САПВ која је одржана 14. фебруара 1970. год. донесене су следећа решења:

1. Одржана је комеморација поводом смрти пок. Андрије Шарчевића подпредседника Управног одбора Адвокатске коморе у САПВ.

2. Узет је на знање извештај председника, секретара, благајника и референта Управног одбора о раду Коморе.

3. Узет је на знање извештај Олге Царић о посети изасланика Коморе О. Царић и Б. Стефановић Кечкемету.

4. Оријентационо се одређује одржавање Скупштине АК у САПВ за 6. јуни 1970. год.

5. Извршени су уписи у чланство адвоката те се уписи упућују Савету на даљу надлежност.

6. Решењем бр. 90/1970. уписује се у именик адв. припр. АК у САПВ Драгољуб Стојковић са даном 14. II. 1970. на вежби код Бранка Царића, адвоката у Новом Саду.

7. Решењем бр. 84/970 уписује се у именик адвокатских приправника АК у САПВ Душан Парошки са даном 14. II. 1970. на вежби код Томислава Милића, адвоката у Новом Саду.

8. Решењем бр. 85/970 брише се из именика адвоката са даном 14. II. 1970. Нада Дингарац, адвокат из Панчева због пресељења седишта адвокатске канцеларије, а мимоилази се одређивање преузиматеља.

9. Решењем бр. 89/970. узима се на знање да је Петар Јосимов, адвокат из Омољице 15. II. 1970. преселио своју адвокатску канцеларију из Хомољице у Ковачицу.

10. Решењем бр. 39/970. брише се из именика адвоката Павле Чолак, адвокат у Руми са даном 20. јануар 1970. због заснивања радног односа. За преузиматеља је одређен Војислав Кнежевић, адвокат у Руми.

11. Решењем бр. 45/970. брише се из именика адвоката Слободан Гарић због пензионисања са даном 16. јануара 1970. за преузиматеља је одређен Златоје Марић, адвокат у Новом Бечеју, а Сл. Гарић задржава чланство у фонду посмртнине.

12. Решењем бр. 41/970. брише се из именика адвоката Никола Булгаков са даном 19. XII. 1969. услед смрти а за преузиматеља је одређен Драгомир Јоцић адвокат у Зрењанину.

13. Решењем бр. 53/970. брише се из именика адвоката Радован Благојевић из Нове Црње са даном 31. XII. 1969. због

пресељења седишта своје канцеларије на подручје друге Коморе а за преузимаатеља је одређен Борђе Крижанов, адвокат из Зрењанина.

14. Решењем бр. 589/70. брише се из именика адвоката са даном 14. I. 1970. Стипан Човић из Суботице, за преузимаатеља је одређен др Лајош Јожа, адвокат у Суботици.

15. Решењем бр. 64/970. брише се из именика адвоката Радуловић Сава адвокат из Бајмока са даном 16. I. 1970. услед смрти. За преузимаатеља је одређен адвокат Иван Малагурски адвокат из Суботице.

16. Решењем бр. 40/970. узима се на знање да је адвокат Васа Радић из Панчела 1. јануара 1970. преселио седиште своје канцеларије у Алибунар.

17. Решењем бр. 42/970. узима се на знање да је Војислав Кнежевић адвокат из Ирига дана 16. јануара 1970. преселио седиште своје канцеларије у Руму.

18. Решењем бр. 46/970. разрешава се дужности преузимаатеља адвокатске канцеларије Радојице Мађаров из Зрењанина, Секељ Јован адвокат у Зрењанину, а за преузимаатеља се одређује Мирко Несторов, адвокат у Зрењанину.

19. 47/970. Разрешава се дужности преузимаатеља адвокатске канцеларије Славка Павлова, адвоката у Темерину, Пердух Александар, адвокат у Н. Саду а за новог преузимаатеља одређује се Живко Примовић, адвокат у Темерину.

20. Решењем бр. 67/970. оболелом адвокату Јовану Селеа из Ковачице одређује се привремени заменик Миливој Младеновић, адвокат из Ковачице.

21. Решењем бр. 69/970. брише се из именика адвокатских приправника Милош Керавица на вежби код адвоката Мите Гојковића, адвоката Нови Сад, са даном 31. јануар 1970. због заснивања радног односа.

22. Решењем бр. 71/970. брише се из именика адвокатских приправника Слободан Црниловић, на вежби код Радована Благојевића, адвоката у Новој Црњи са даном 31. XII. 1969. због преласка са вежбама код адвоката на подручју друге коморе.

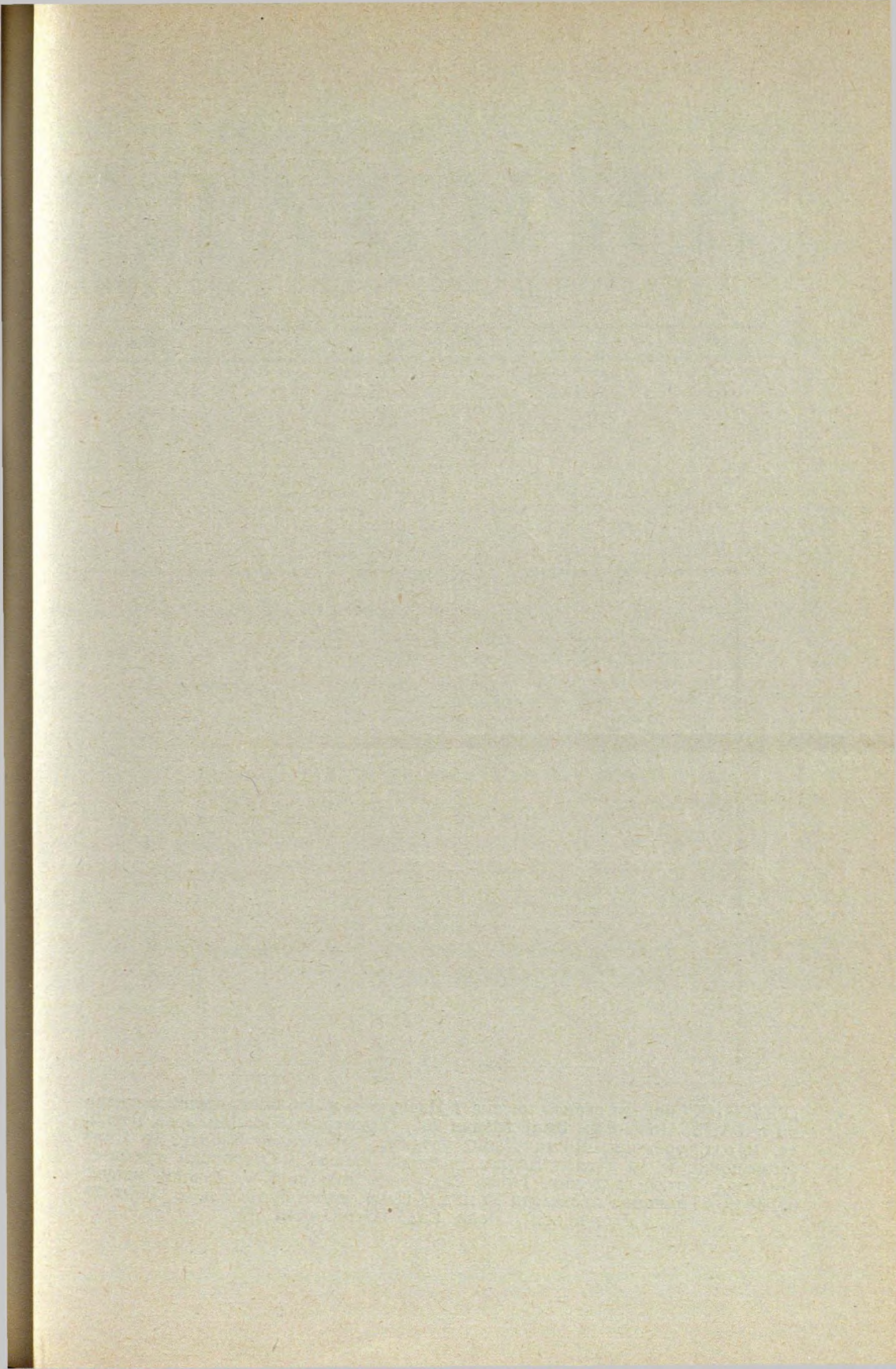
23. Решењем бр. 73/970. брише се из именика адвокатских приправника Мишо Чејковски на вежби код адвоката Алесандра Пердуха са даном 15. II. 1970.

24. Решавано је о текућим пословима.

Управни одбор АК у САПВ

ИЗ КЊИГОВОДСТВА КОМОРЕ. Позивају се сви чланови фонда посмртнине да уплате 10 н. д. на име доприноса за смртни случај пок. Андрије Шарчевића, адвоката из Суботице. Уплата се врши на тек рачун Адвокатска комора АПВ бр. 657-8419.

Књиговодство Коморе

„ГЛАСНИК” излази сваког месеца / Издавач и власник: Адвокатска комора у САНВ, Нови Сад, Змај Јовина 20 / Уређује одбор: Милорад Ботић, гл. и одг. уредник. Коста Хаџи, уредник, др Јожеф Варади, др Тоша Ишпановић и др Густав Керпел, чланови одбора / Одговорни уредник: Милорад Ботић, адвокат, Нови Сад, Нар. хероја 6 / Текући рачун: 657-8-419 / Годишња претплата 30 н. д. / Цена једног броја 3 н. д. / Штампана „Будућност”, Нови Сад, Шумадијска 12